

FILE DIN ISTORIA PITEȘTIULUI, ÎN A DOUA JUMĂTATE
A SECOLULUI AL XIX-LEA

SPIRIDON CRISTOCEA*

Situarea Piteștiului pe malul drept al Argeșului, la confluența acestuia cu Râul Doamnei, a condiționat dezvoltarea longitudinală a așezării, de-a lungul râului, extinzându-se, apoi, pe terasele din partea de sud. Dezvoltarea Piteștiului a fost favorizată, printre altele, de poziția sa geografică, la întretăierea unor căi de comunicație care duceau în nord spre orașele transilvănene Sibiu și Brașov, iar în sud spre București și de aici peste Dunăre, în Peninsula Balcanică.

Dacă în perioada medievală, cu excepția secolului al XVI-lea când a servit de reședință domnească temporară, așezarea a avut o dezvoltare modestă, începând cu secolul al XVIII-lea Piteștiul, odată cu propășirea sa din punct de vedere economic, se afirmă și din punct de vedere urbanistic. Ca centru administrativ al județului Argeș, Piteștiul a devenit reședința principalelor instituții (Ocârmuirea, Subocârmuirea Plasei Pitești, Judecătoria, Școala Națională, Spitalul, Teatrul, Temnița ș. a.) ce au construit clădiri care au îmbogățit orașul din punct de vedere edilitar.

De asemenea, orașul a constituit un punct de atracție pentru mulți boieri din județ și din alte zone ale țării care s-au stabilit aici, construindu-și case care au schimbat înfățișarea urbanistică a așezării. Dacă în 1829 documentele consemnează un număr de 19 familii boierești stabilite în Pitești¹, peste 10 ani, în 1838, 31 boieri își aveau case în cele patru vopsele ale orașului, cei mai mulți fiind situați în vopseaua galbenă². Dar cu 779 de familii și 4015 locuitori în 1838³, Piteștiul se situa din punct de vedere demografic printre așezările modeste ale țării.

* Pitești.

¹ I. C. Filitti, *Catagrafie oficială de toți boierii Țării Românești la 1829*, în „Revista arhivelor”, Tipografia Curții Regale F. Göbl Fii S. A, București 1927-1929, p. 308-310.

² Spiridon Cristoce, *Orașul Pitești în catagrafia din 1838*, Editura Ordessos, Pitești, 2011, p. 11.

³ La această dată, cu nouă mahalale (Schei, Târgului, Marginea, Popa Ene, Mărcuș, Bărbușă, Bughea de Jos, Bughea de Sus, Vișoi) Câmpulungul avea 6278 locuitori (Spiridon Cristoce,

Odată cu dezvoltarea economică, Piteștiul crește și din punct de vedere demografic, astfel că, în 1867, avea 8000 de locuitori, iar în 1872-8400 locuitori⁴.

Calamitățile naturale, cutremurele din 1802 și 1838, ca și incendiul din noaptea de 18 spre 19 august 1848 care „în trei ceasuri au mistuit tot târgul, trei biserici, câteva mahalale și mulțime de case”⁵ au influențat apoi dezvoltarea urbanistică a orașului.

Întrucât nu exista o canalizare, la Pitești, ca și la alte orașe din țară, pentru a scăpa de noroaiele care se formau în anotimpurile ploioase, s-au podit cu bârne străzile principale. Nu știm care a fost prima stradă și când s-a podit, dar în 1816, când vizitează Piteștiul, baronul austriac Ludwig von Sturmer, menționează că „ulițele din Pitești sunt podite, dar destul de prost, cu dulapi grosolani”.

În afară de noroaiele care se formau în timpul ploilor, curățenia orașului era poluată de numărul mare de animale care existau în oraș.

Astfel în 1838 în Pitești existau 475 de cai (vopseaua albastră - 97, galbenă - 136, neagră - 120, roșie - 122), 379 de boi (vopseaua albastră - 103, galbenă - 52, neagră - 120, roșie - 104), 233 de vaci (vopseaua albastră - 34, galbenă - 54, neagră - 80, roșie - 65), 194 oi (vopseaua albastră - 4, galbenă - 108, neagră - 35, roșie - 47), 129 de capre (galbenă - 81, neagră - 1, roșie - 47), 245 de rămători (vopseaua albastră - 15, galbenă - 61, neagră - 94, roșie - 75) și 25 de bivoli (vopseaua albastră - 4, galbenă - 21). Cei mai mulți cai erau în culoarea galbenă, 136, pentru că acolo locuiau cei mai mulți boieri care-i foloseau la trăsurile cu care se deplasau⁶.

În afară de numărul de animale care, în cele trei anotimpuri de vegetație, trebuiau duse la păscut în afara orașului, o sursă de murdărire a Piteștiului erau caii folosiți la trăsurile, prin bălegarul pe care-l produceau în timp ce treceau pe ulițele așezării.

Deși orașul era mic și putea fi străbătut cu piciorul de la nord la sud în circa o oră, unii locuitori din oraș posedau trăsurile pentru a se deplasa atât în localitate, cât și în afara ei. Cei mai mulți dintre locuitorii orașului care aveau trăsurile erau boierii care se deplasau fie la moșiile din județ, fie în alte județe.

Ștefan Trâmbaciu, *Câmpulungul Muscelului reflectat în catagrafia din 1838*, Pitești, 2007, p. 11), iar Curtea de Argeș, cu trei mahalale (Târgului, Poștii, Olari) avea 1082 locuitori (Arhivele Naționale București, fond Catagrafii 1838, partea I, 45/1838, f. 20-31, 151-159, 201-211.

⁴ Petre Popa, *Pitești 620 Memento*, ediția a II-a Editura Paralela 45, Pitești, 2008, p. 77, 79.

⁵ *Pitești, Mărturii documentare*, vol. I, Direcția Generală a Arhivelor Statului din Republica Socialistă România, București, 1988, p. 129; Vasile Novac, *Incendiul de la Pitești din august 1848*, în „Studii și Comunicări”, Muzeul Pitești, 1980, p. 314-315.

⁶ Sp. Cristoccea, *Catagrafia Pitești 1838...*, p. 34.

Faptul că în 1838 în Pitești existau 16 boieri care aveau printre slugile lor un vizitiu, iar unul, Dincă Brătianu, chiar doi, arată că aceștia aveau nevoie de acest mijloc de transport, dar și că își respectau statutul lor social.

Întrucât nu s-a păstrat nicio trăsură din această perioadă și nici nu există vreo descriere a lor, nu știm cum arătau asemenea atelaje. Cum în acea perioadă nu se descoperise cauciucul, roțile erau prevăzute cu șine metalice, dar pentru a se atenua zdruncinăturile pe podurile de lemn cu care erau acoperite unele străzi existau și trăsuri de lux care aveau arcuri. În afară de trăsuri pentru transportul mărfurilor, se foloseau căruțele, ca și droșca⁷, iar pentru persoane se mai folosea cariola⁸.

Recensământul „pentru trăsurile de lăcuș pe arcuri aflate în comună”, făcut în aprilie 1867, semnat de percepătorul Raicovici, ne arată că la această dată existau 50 de proprietari care aveau asemenea atelaje, unii din ei fiind boieri ce aparțineau unor familii boierești cunoscute, dar și unor persoane intrate mai recent în protipendada orașului: 1. Theodor Brătianu, 2. Toma Pleșoianu, 3. Costică Vărzaru, 4. Dimitrie Drăgoescu, 4. Nae Slăvescu, 6. Sultana Tigveanca, 7. Nae Balotă, 8. Fotache Tomescu, 9. Iancu Stoenescu, 10. Radu Fărcășanu, 11. Simion Pandeale, 12. Costică Budișteanu, 13. Ghiță Enescu, 14. Victoria Brătianu, 15. Emanoil Ighel 16. Ion Nicolopol, 17. Ion Moraitu, 18. Nae Antonescu, 19. Dimitrie Hagiulea, 20. Emanoil Eftime Nicolau, 21. Costandin Moraitu, 22. Pavlache Marcu, 23. Ghiță Ganciu, 24. Gheorghe Papazoglu, 25. Theodorita Ef. Dimitriu, 26. Domnica Teodoridis, 27. Mihalache Vasilescu, 28. Nae Cornățeanu, 29. Ion Meculescu, 30. Mihail Bogdan, 31. Nae Gherman, 32. Theodor Marioțeanu, 33. Toma Ștefănescu, 34. Răducanu Paraschivescu, 35. Nechifor Ivanovici, 36. Petrache Atanasiu (birjar), 37. Alecsandru Theodosiadi, 38. Costică Negulesa, 39. Daniel Chirițescu, 40. Theodor Naom, 41. Doctor Epitisu, 42. Costică Lerescu, 43. N. Gorovei, 44. Panait Săvescu, 45. Eduard Echel, 46. Theodor Socolescu, 47. Pavlache Pandeale Negrea, 48. N. Hirisescu, 49. Odisel Ioanic, 50. Theodor Dobriean⁹.

Printre boierii din Pitești care posedau trăsuri de lux pe arcuri în 1867 se numără: Teodor Brătianu¹⁰, fiul lui Dincă Brătianu și frate cu cunoscuții oameni politici ai secolului al XIX-lea, Ion C. Brătianu și Dumitru C. Brătianu, Ghiță Enescu, căsătorit cu Zinca, fiica lui Dincă Brătianu, Costică Budișteanu,

⁷ Droșcă, droște-birjă, trăsură de piață.

⁸ Cariolă, cariole-trăsură cu două roți.

⁹ Serviciul Județean Argeș al Arhivelor Naționale, fond Primăria Pitești, dos. 4/1867, f. 92.

¹⁰ Spiridon Cristoceă, *Un politician argeșean din secolul al XIX-lea mai puțin cunoscut, Teodor Brătianu*, în „Argesis, Studii și Comunicări”, Seria istorie, Muzeul Județean Argeș, XXIV/2015, p. 227-245.

fiul lui Drăghici Budișteanu¹¹, ctitorul bisericii din Gliganu și episcop peste 35 de ani, la biserica Sf. Vineri din Pitești, Toma Pleșoianu, soțul Alecsandrinei, fiica lui Ion (Ioniță) Brătianu¹², Sultana Tigveanca, sora lui Dincă Brătianu, căsătorită cu slugeru Costache Tigveanu, care, în 1838, locuiau în Șuici-Ungureni¹³, Victoria Brătianu, născută Păianu, a doua soție a lui Ioniță Brătianu, decedată în Pitești, în 1886 ș.a.

Peste aproape 15 ani, la 15/27 ianuarie 1873, polițaiul I. Vlădescu înaintează primarului Piteștiului patru liste întocmite pentru cele patru culori cu recensământul cailor aflați în cuprinsul orașului¹⁴. Întocmite de către comisari, listele prin rubricile pe care le conțin constituie documente importante pentru cunoașterea unor aspecte din viața social-economică și politică a orașului. Din păcate, două din liste, culoarea albastră și neagră, conțin numai numărul casei, nu și strada pe care se aflau proprietarii, iar la culoarea galbenă ultima rubrică menționează întrebuințarea cailor, pentru ca la celelalte trei să se consemneze profesia proprietarilor.

Potrivit acestui recensământ în Pitești, în 1873, se aflau 123 cai de lux pentru trăsuri și 390 pentru transport: albastră - 26 cai de lux și 158 de transport, galbenă - 34 de lux și 85 de transport, roșie - 25 de lux și 78 de transport, neagră - 38 de lux și 69 de transport. Fără îndoială că cei 513 cai existenți în oraș constituiau pentru proprietarii lor un sprijin important în satisfacerea unor activități zilnice, dar și un mijloc de zgomot și de murdărire a așezării.

Spre deosebire de recensământul din 1867, când trăsuri pe arcuri aveau 50 de proprietari, cel din 1873 se referă la caii de lux și de transport, numărul proprietarilor care aveau asemenea animale ridicându-se la 239: 85 - culoarea albastră, 48 - galbenă, 48 - neagră și 58 - roșie.

Printre acești 239 de deținători de cai se aflau și mulți boieri care acum sunt menționați sub denumirea de proprietari sau prin funcția pe care o dețineau. Cei mai mulți dintre boieri locuiau în culoarea roșie, ca proprietari fiind menționați: Toma Furduescu, Pavlică Rătescu, Ioan Meculescu, Alecsandrina Pleșoianu, Ghiță Enescu, Costică Budișteanu, Ghiță Lerescu ș. a.

¹¹ Spiridon Cristocea, Nicolae Angelescu, Dragoș Măndescu, Romeo Maschio, Dragoș Chistol, *Comuna Rocu, Județul Argeș File de cronică*, Editura Ordessos, Pitești, 2015, p. 312-325; Constantin Dejan, *Biserica Sfânta Vineri din Pitești*, Pitești, 2012, p. 13-17.

¹² Spiridon Cristocea, *Ioniță Brătianu (1797-1848) și ctitoria sa de la Șuici, județul Argeș*, în „Studii și comunicări”, Muzeul Câmpulung-Muşcel, 1989, p. 153-168; Spiridon Cristocea, *Catagrafii și testamente ale boierilor Brătieni*, în Argesis, Studii și Comunicări, seria istorie, XIV/2005, p. 533-538.

¹³ Spiridon Cristocea, *Boierii de pe Valea Topologului în anul 1838*, în „Argesis, Studii și Comunicări”, Seria istorie, Muzeul Județean Argeș, XV/2006, p. 329.

¹⁴ Catagrafiile mi-au fost semnalate de d-l Teodor Mavrodin căruia îi mulțumesc și pe această cale.

Unii din foștii boieri sunt desemnați prin funcțiile pe care le dețineau: Petre Cecropide - primar, Teodor Socolescu - prefect, Costică Lerescu - avocat.

Un caz interesant îl reprezintă Petre Cecropide, soțul Cleopatrei, fiica lui Dincă Brătianu, fostă soție a lui Ghiță Lerescu, care era primar și avea un cal de lux, dar era și posesorul cu compania Bogdan a 30 de cai „întrebunțați de poștie”.

Mulți cai, în special pentru transport, dețineau persoane care aveau diferite meserii: birjar, brutar, băcan, boiangiu, cafegiu, cârciumar, cojocar, comersant, cuțitar, lăcătuș, hangiu, lumânărar, potcovar, sacagiu ș. a.

O categorie aparte de proprietari care aveau cai, în special de transport, erau arendașii care prin natura profesiei lor aveau nevoie de aceste animale pentru a se deplasa în Argeș sau în alte județe. Astfel, în culoarea albastră opt arendași dețineau 4 cai de lux și 18 pentru transport, iar în culoarea de negru trei arendași aveau șase cai de lux.

Prin specificul ocupației lor, mulți cai aveau birjarii, în rândul cărora se disting trei categorii. Astfel, cei mai mulți erau cei desemnați ca birjari: trei în culoarea albastră, cu 13 cai, doi în culoarea de negru, cu 5 cai, și cei mai mulți, cinci, în culoare de roșu, cu 23 de cai. În culoarea de roșu, Ioniță Stancu era „birjar cu droșcă” cu opt cai, iar la „birjă de pod” erau Tache Nicolau din culoare galbenă, cu opt cai, și Vasilache Cuculescu din culoarea de negru cu patru cai.

În liste sunt menționați și proprietari de cai care aveau ocupații mai rar întâlnite în acea perioadă: inginer (unu în culoarea albastră, cu doi cai de transport, doi în culoarea de negru, cu patru cai de transport, unu în culoarea de roșu, cu doi cai de transport), avocat (doi în culoarea albastră, cu doi cai de lux și unu de transport, doi în culoarea de roșu, cu patru cai de lux), doctor (Grigore Ipitescu, culoarea de roșu, doi cai de lux), arhitect (Carol Zaharia, culoarea albastră, doi cai de transport), librar (Mihai Lazăr, culoarea de roșu, doi cai de transport).

Prezentând la Anexe integral cele patru liste, punem la dispoziția celor interesați un material documentar care prin datele pe care le conține le poate fi de folos în elaborarea unor studii privind aspecte ale istoriei Piteștiului în această perioadă mai puțin cercetată și cunoscută.

ANEXE

1.

**LISTĂ
DE TOȚI PROPRIETARI CE ȚIN CAI DE LUCSU ȘI DE
TRANSPORT, ÎN CULOAREA GALBENĂ¹⁵**

N.	Numele și pronumele ¹⁶	Strada unde locuște	No. cassii	Câți cai sunt de lucsu	Câți sunt de transportu	La ce se întrebuințează cu ei
1.	Eliza Pandele	Sf. Vineri	27	2	1	Doi la trăsură de lucsu și unu la saca
2.	Locot. Ion Ruscescu	„	27		4	La poștalionu
3.	Ilie Mihailu	„	139		2	La căruță
4.	Zamfiru Filibosu	„	138		1	De călărie
5.	Hagi Hristea Vasiliu	„	28		3	La căruță
6.	Ștefanu Nicolau	„	126		4	Idem
7.	Alecu Nicolescu	„	34		2	Idem
8.	Ioniță Enache	„	36		2	Idem
9.	Ion Rădulescu	„	37		1	De călărie
10.	Spirea Mamulea	„	122		1	Idem
11.	Moritu Becu	„	121		2	La căruță
12.	Gheorghe Dima	„	120		1	De călărie
13.	Sandu Ștefănescu	„	41		2	La căruță
14.	Dinu Marinescu	„	42	2		La trăsură de lucsu
15.	Petrache Patraulea	„	119		2	La căruță
16.	Nae Stoianovici	„	43		2	Idem
17.	Nae Marinescu	„	44		2	Idem
18.	Nicolae Mincovici	„	44		3	Idem
19.	Fridericu Fustu	„	95		1	La călărie și la cariolă
20.	Gheorghe Patraulea	Podurilor	73		1	La călărie
21.	Ilie Patrulea	Podurile	f.n.		2	La căruță
22.	Tache Nicolau	Idem	„		8	La birje de podu
23.	Nicolae Canciu	„	198		4	Idem
24.	Iosifu Uclaru	„	199		2	La căruță
25.	Hernestu Ciglaru	„	207		2	Idem
26.	Ene Rachiu	„	f.n.		1	La călărie

¹⁵ Serviciul Județean Argeș al Arhivelor Naționale, fond Primăria Pitești, dos. 25/1873, f. 26.

¹⁶ Așa în original.

27.	Dafin Sacagiu	„	„		2	La saca
28.	Mihelu Leru	„	212		2	La căruță
29.	Alecu Sachin	București	185		2	Idem
30.	Constanțiu Teodor	„	239		2	Idem
31.	Alecsandru Teodosiade	„	„	2		La trăsură de lucș
32.	Alecu Nicolescu	„	255		2	La căruță
33.	Stoian Părvanovici	Școalelor	324		2	Idem
34.	Ene Popu		455		2	„
35.	Hristea Petrovici		312		3	„
36.	Dumitru Buzoeanu		156	2		La trăsură de lucș
37.	Protopopu Nae Costantinescu		308		4	La căruță
38.	Fotache Tomescu	Sorgintelor	262	2		La trăsură de lucș
39.	Dtru Chițescu	„	263	2	1	La trăsură de lucș și transport
40.	Marghioala Cornățeanu	Școalelor	266	2		La trăsură de lucș
41.	Nae Vieșoreanu	„	267	2		Idem
42.	Acicu Garabetu	Buna Vestire	273		2	La căruță
43.	Sultana Ticveanca		295	2		La trăsură de lucș
44.	Costică Negulescu		275	2		Idem
45.	Zinca Condescu		292		2	La căruță
46.	Radu Condescu		277		2	Idem
47.	Iohan Elinut		291		1	Idem
48.	Teodoru Brătianu		f. n.	14		La trăsură și la călărie
				34	85	

Comisar.....¹⁷.

¹⁷ Indescifrabil.

2.

**LISTA
DE TOȚI DOM. PROPRIETARI CE ȚIN CAI DE LUCSU ȘI DE
TRANSPORT, AFLAȚI ÎN COLOAREA DE ROȘIU¹⁸**

N. corentu	Numele și prenumele	Strada unde locuiește	N. casi	Câți cai sunt de lăcușu	Câți cai sânt de transport	Opservațiuni
1.	Avram Blancu	Str. Șerban Vodă	30		2	Comersantu
2.	Toma Ștefănescu	Idem	86	2	2	Brutari
3.	Andrei Ștefănescu	Idem	87	2	1	Hangiu
4.	Dumitrache Vasiliu	Idem	101		2	Băcanu
5.	Mihai Lazaru	Idem	43		2	Librieriu
6.	Iosif Ionescu	Idem	130		16	Birjeari
7.	Marin Ștefănescu	Idem	114		2	Portărelu
8.	Emanoil Eftimie Nicolau	Idem	121	2		Propietariu
9.	Iosif Uclar	Idem	130		4	Birjeariu
10.	Agop Aritonovici	Idem	132	4	1	Cafegiu
11.	Ioniță Stancu	Idem	132		8	Birjeari cu droșcă
12.	Ionică Viespecu	Idem	132		4	Birjeariu
13.	Ilie Trifonescu	Idem	133		3	Propietari
14.	Nicolae Ceacache	Idem	135		4	Propietari
15.	Iosif Moldoveanu	Idem	134		8	Birjeari
16.	Ionu T.Pucăreanu	Idem	143	2		Cofetari
17.	Iohan Nelengeru	Idem	143		2	Tapiteri
18.	Panchu ingineriu	Idem	143		2	Ingineriu
19.	Toma Furduescu	Idem	243		2	Propietari
20.	Nae T. Grigorecu	Idem	242	2		Advocatu
21.	Nae Nicolescu	Idem	120		4	Brutariu
22.	Apostol Pănciulescu	Idem	231	2		Propietari
23.	Pavlică Rătescu	Idem	236	2		Propietari
24.	Ianchu Rătescu	Idem	236	2		Fonționari
25.	Nae Antonescu	Idem	141	4		Propietari
26.	Eftime Zisu	Idem	142		2	Propietari
27.	Ahil Ioanidu	Idem	226		2	Propietari
28.	Nicolae Gorovei	Idem	151	2		Propietari

¹⁸ Serviciul Județean Argeș al Arhivelor Naționale, fond Primăria Pitești, dos. 25/1873, f. 28.

29.	Nae Dumitrescu	Idem	152	2		Propietari
30.	Ioan Meculescu	Idem	223	2		Propietari
31.	Nae Meculescu	Șerban Vodă	223	4		Casieru
32.	Petre Cicropid	Idem	155	1		Primariu
33.	Ivancea Nicolopol	Idem	221	2		Propietari
34.	Grigore Ipitescu	Idem	157	2		Doctoru
35.	Teodoru Socolescu	Idem	158	2		Prefect
36.	Alecsandrina Pleșoianu	Str. Poștii	216		2	Propietăreasă
37.	Ghiță Enescu	Idem	215	2		Propietari
38.	Costică Budeșteanu	Idem	116	4		Propietari
39.	Costică Lerescu	Idem	166	2		Advocatu
40.	Radu Fărcășeanu	Idem	167		3	Propietari
41.	Ghiță Lerescu	Idem	167		2	Propietari
42.	Dobre Ionescu	Idem	172		4	Birjeariu
43.	Gheorghe Mateescu	Idem	172		4	Birjeariu
44.	Dumitraiche Gheorghiu	Idem	200		1	Propietari
45.	Mărgăritu Stancu	Idem	174		2	Birjeari cârciumar
46.	Ghiță Gheorghiu	Idem	199		2	Brutari
47.	Ghiță sacagiu	Idem	176		1	Sacagiu la saca
48.	Nae Herășescu	Idem	194	2		Propietari
49.	Mihalaiche Ionescu	Idem	184		3	Birjear la birje
50.	Petre Gheorghiu	Idem	187		8	Birjeariu
51.	Mariea Hagiuloaea	Idem	250	2	2	Propietăreasa
52.	Ghiță Dobrieanu	Idem	255		4	Propietari
53.	Tudor Naom	Idem	267		2	Propietari
54.	Elenca Moraitu	Idem	268	2		Propietăreasă
55.	Ianchu Damieanu	Idem	269		2	Propietari
56.	Gheorghe Vlădescu	Idem	273		4	Propietari
57.	D. Cicropid et com. cu Bogdan		189		30	Întrebuințați la poștie
58.	Popescu vacmistru de călărași		122		2	Vacmistru

25 78

Comisar Nae Matheescu <m. p.>

3.

**LISTA
DE TOȚI DOM. PROPRIETARI, DIN COLOAREA DE
NEGRU, CEI CARE AU CAI DE LUCSU ȘI DE TRANSPORT¹⁹**

No. corent	No. casilor	Numele și prenumele	Cai de lucsu	Cai de transport	Observațiuni
1.	380	D. supt. Locotint. Profirescu	4		Ofițer la călărași
2.	379	Pavlace Gheorghiu		3	Birjar proprietaru
3.	376	Iosif Zaharia		2	Inginer strinu
4.	3	Cojinschi ingineru		2	Inginer
5.	375	Nichifor Ivanovici	2		Propietar marchitan
6.		Ghiorghe Simescul		2	Propietar avucat
7.	374	Ghidul Ivanovici		2	Propietar marchitan
8.	7	Dimitrie Micescu	2		Profesoru
9.	8	Ghiță Rădulescu	2		Propietar cavafu
10.	373	Pavlace Pandelea Negrea	2		Propietar arendași
11.	372	Jandarmi poliții		2	Jandarmi
12.	15	Vasilache Jorji	2		Chiriași
13.	370	Mihalache Vasilescu	4	1	Propietar și prefectu
14.	371	Apostol Grecu	2		Chiriași arendași
15.	21	Costache Bogdan	2		Propietar
16.	24	Naie Bogdanu	2		Propietar
17.	355	Solomon Felman	2		Ovreiu comerciantu
18.	35	Ghiorghe Garabet		2	Propietar brutaru
19.	350	Nicolae Ghermanu	2		Propietar comerciant
20.		Ghiță Protopopescu	2		Propietar funcționar
21.	40	Naie Slăvescu		4	Propietar moșieru
22.	41	Naie Florea Dancovici	2	2	Propietar și birjă
23.	348	Ghiță Teodorul	..... ²⁰	..... ²¹	Propietar și băcan
24.	42	Florea Matei Popescu	2		Propietar
25.	.... ²²	Eane Erlautu contracciu poștii Craiova		12	Contracciu poștilor Craiovi

¹⁹ Serviciul Județean Argeș al Arhivelor Naționale, fond Primăria Pitești, dos. 25/1873, f. 29.

²⁰ Nu este menționat nimic.

²¹ Nu este menționat nimic.

²² Nu este menționat numărul.

26.	342	Ratcu hagi Teodoru	2		Propietar arendași
27.	341	Tache Costandinescu		1	Comersant de culoare
28.	... ²³	Ghiorghe Costandin		1	Sacagiu
29.	... ²⁴	Apostol Alicesandrescu		1	Propietar funcționar
30.	... ²⁵	Costandin Motorca		1	Aprodu la Tribunal
31.	267	Marin Stănescu		2	Propietar birjaru
32.	242	Ion Ciobanul		1	Comersant
33.	265	Ioniță Bădănescu		2	Birjaru
34.	271	Florea Epure		2	Sacagiu
35.		Iorgu Ghiorghe		3	Sacagiu
36.	311	Petrache Ghiorghescu		2	Preotu propietar
37.		Iancu Ghiorghiu		2	Chirigiu
38.	56	Vasilache Cuculescu		4	Propietar, birjă de pod
39.	335	Preotu Ioan Lăcureanu		3	Propietar preotu
40.	333	Marincea Gecu		2	Propietar comersant
41.	58	Ghiță Florescu	2		Propietar lumânărar
42.	99	Pandele Popescu	2		Propietar
43.	98	Ghiorghe Radu Drăcea		1	Propietar comersant
44.		Rădoi Mierlă		1	Propietar potcovar
45.	115	Matei Dumitru		1	Sacagiu
46.		Ion Drăcea sacagiu		1	Sacagiu
47.	128	Marin Ioan Chipruci		1	Propietar cârciumar
48.		Naie Costandinescu	2		Propietar

38 69

Peste tot una sută șapte cai, din care treizeci și opt de lăcuș și șaiszeci și nouă de rânduri să găsească astăzi la persoanele notate în coloarea neagră pentru care să atestă

Comisar D. Poenaru <m. p.>

²³ Nu este menționat numărul.

²⁴ Nu este menționat numărul.

²⁵ Nu este menționat numărul.

4.

**LISTA
DE TOȚI DOMNI PROPIETARI, DIN COLOAREA
ALBASTRĂ, CARE AU CAI DE LUCSU ȘI DE TRANSPORTU²⁶**

No. corent	No. casei	Numele și prenumele	Cai de lucs	Cai de transport	Observațiuni
1.	2	Eordache Trifonescu		3	Arendașiu
2.	3	Toma Zărnescu	..... ²⁷	..... ²⁸	Chiriaș cârciumar
3.	5	Răducanu Paraschivescu	2		Propietar liberu
4.		Mihalache Borcescu		4	Arendași
5.	7	D. Dimitrie Hogulea	2	1	Propietaru
6.	8	Alecsandru Mogârdici		1	Chiriași
7.	17	Marcu Leionu ²⁹		4	Chiriași
8.	34	Toma Iancu		6	Propietar birjearu
9.	20	Ilie Tomescu		2	Chiriași pescaru
10.	20	Costică Lintescu		4	Transportu fonționaru
11.	30	Nae Ioan aprodu		3	Propietar cârciumar
12.	47	Dumitru Ciobanu		2	Propietaru cojocar
13.	49	Dumitrache Dobrescu		1	Propietari cojocar
14.	51	Luca Mihailu		1	Propietari cojocar
15.	56	Stoica Naumu		2	Chiriași speculantu
16.	57	Radu Pelinescu		2	Chiriași birjeariu
17.	60	Mihai Popescu		1	Propietar cârciumaru
18.	63	Badea Martinescu		1	Propietar ... ³⁰
19.	67	Costandin Trona ³¹		3	Propietar cojocar
20.	73	Voicu Radu		1	Propietar cojocar
21.	77	Radu Gheorghiu		1	Propietari cârciumaru
22.		Petre Cindoi		1	Propietar speculantu

²⁶ Serviciul Județean Argeș al Arhivelor Naționale, fond Primăria Pitești, dos. 25/1873, f. 30.

²⁷ Nu este menționat nimic.

²⁸ Nu este menționat nimic.

²⁹ Descifrare probabilă.

³⁰ Indescifrabil.

³¹ Descifrare probabilă.

23.		Ionu Matei		1	Propietar speculantu
24.		Dinu Nedelcu		2	Propietar abălaru ³²
25.	125	Radu Rani		3	Propietar speculantu
26.	126	Niță Costandin		4	Propietar brutaru
27.	129	Barbu Popescu		2	Propietar cârciumaru
28.	143	Stancu Gheorghiu		2	Propietar cârciumaru
29.	144	Voicu Dimitriu		2	Propietaru cârciumaru
30.	156	Marinu Stăncescu		3	Propietar cârciumar
31.	252	Mantu Mocelaru		1	Chiriași speculantu
32.	253	Tache Ionu	2		Propietar speculantu
33.	251	Preotu Rizea		1	Preotu chiriași
34.	254	Ștefan D.Martinescu		4	Propietar brutar
35.	255	Ioan Rădulescu		2	Propietar cârciumar
36.	267	Toma Costandin		1	Propietar cojocar
37.	34	Necolae Broșteanu		2	Propietar cojocar
38.	44	Barbu Sandu		2	Cojocar propietar
39.	276	Vladu Popescu		2	Propietar cojocar
40.	274	Ioniță Milea		2	Propietar brutar
41.	37	Marinache Dincă		1	Chiriași speculant
42.	28	Mihalache Teodoridin	2		Propietar avocat
43.		D. Costică Teodoridin	2		Propietar speculant
44.	283	D. N. Cornovodeanu		1	Chiriași avocat
45.		D. Iorgu Teodorodin		4	Propietar speculant
46.	284	Dinu Papadopolu		1	Arendaș
47.	289	Ștefan Dimitriu		1	Chiriași băcanu
48.	483	Ianca hagi Dimitriu	2		Propietar arendaș
49.	484	Pavalache Marcu	2		Propietar comerciant
50.	485	Samoilu Erminteanu		2	Chiriași speculant
51.		Iancu Ioanidu		3	Chiriași arendaș
52.	289	Ghiță Gancu	2	1	Propietar liberu
53.	477	Necolea Pârvanovici		3	Propietar băcan
54.	291	Gg. Papadopolu	2	5	Propietar
55.	293	Costache Stoenescu		3	Propietar arindaș
56.	280	Petre Carabelea	2		Propietar arindaș
57.	174	Costică Paltineanu		2	Chiriaș funcționar
58.	295	Ițicu Leib		3	Chiriași speculant

---

³² Descifrare probabilă.

59.	296	Costică Neagu		2	Propietar dorobanț
60.	261	Ghiță Nico ³³	2	2	Propietar speculant
61.		Carol Zaharia		2	Propietar arhitectu
62.	247	Franțu Chelaru		1	Chiriași lumânărar
63.		Ilinu Rautu		2	Chiriași cârciumar
64.	188	Mincă Scarlatu		1	Propietar cojocar
65.	231	Anlomi ³⁴ Hirtu		2	Chiriași ingineru
66.		Nae Brădeanu		1	Cojocar
67.		Ion Pârvu		1	Propietar muncitor
68.	222	Ioniță Dumitriu Nicolcea		3	Propietar speculantu
69.	235	Iancu.... ³⁵		1	Propietar
70.	326	Radu Nicolae		1	Cârciumar propietar
71.		D. Iohanu brutaru		2	Chiriași brutaru
72.	469	D. Trandafir		4	Propietar arindaș
73.		Dumitrache Lilea		1	Propietar speculant
74.	456	D. Paltineanu		2	Transportu.... ³⁶
75.	317	Costache Bocu		2	Propietar brutar
76.	446	Tache Gheorghiu		5	Chiriași brutar
77.	370	Ion Miloși		5	Propietar birjar
78.	360	Nae Vișoi ³⁷		1	Chiriași tabacu
79.	413	Costache Pandele	2		Propietar băcan
80.	398	Toma Gheorghiu	2		Propietar boiangiu
81.	383	Nicola Raicu		1	Chiriașu
82.	481	Ghiță Lintescu		2	Propietar brutar
83.		Sandu lăcătușiu		2	Propietar lăcătuș
84.	424	Erși Davidu		3	Chiriași speculant
85.		Nicolea cuțitaru		1	Propietar cuțitar

26 158

Peste tot doozeci și șase cai de lucsu și una sută cinci zeci și optu cai de transport, pentru care se atestă de noi

Comisar V. Antonescu <m. p.>

³³ Așa în original.

³⁴ Decifrare probabilă.

³⁵ Indescifrabil.

³⁶ Indescifrabil.

³⁷ Decifrare probabilă.

TABS IN THE HISTORY OF PITEȘTI IN
THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY

Abstract

The location of Pitești on the right bank of the Argeș River, at its confluence with the Doamnei River, has conditioned the longitudinal development of the settlement, along the river, extended then on the South terraces.

Pitești development was encouraged, among others, by its geographic location, at the intersection of the paths of communication that went north towards the Transylvanian towns of Sibiu and Brașov, in the south towards Bucharest and from here across the Danube, in the Balkan Peninsula.

If in the medieval period, with the exception of the 16th century, when it served as the Royal residence, the settlement had a modest development, starting with the 18th-century Pitești, along with economical advancement, it is stated in terms of urban planning.